

elő hagyomány. Csakhogy zenetörté-
néseinknek nem szabad abba a csaló-
dásba esniök, hogy a néphagyomány
anyaga már össze van gyűjtve,
tehát elég azt könyvből megismerni,
mert a zenei néphagyomány tudományos
értékű megismerése csak a
helyszínen megfigyelt élőszóbeli elő-
adás alapján lehetséges. Így derül ki,
hogy a zenetörténetnek nálunk mennyire
nélkülözhetetlen segédtudománya
a néprajz.

← **KOUDELA GÉZA:** *Liszt Ferenc
hármaskora: művész, ember és magyar.*
Katolikus Szemle, 1934. 466-474 l.

A közelgő nagy Liszt-jubileumra
akarja Koudela emelkedett, ünnepi
hangulatú cikke a figyelmet ráirányítani.
Liszt arcképén a művész,
ember és magyar vonásait keresi ki.
Liszt sokat vitatott magyarságának
bizonyítására levelezéséből bőkezűen
válogatott idézeteket közöl.

← **MOLNÁR ANTAL:** *A gyermek és
a zene. Hogyan neveljük zenére a
gyermeket? Népszerű Zenefüzetek, 1.
sz. Budapest, 1934. 32 l.*

Minden ember zenetehetséggel születik,
csakis a későbbi kedvezőtlen
körülmények nyomhatják el azt benne.
Ebből kiindulva Molnár Antal
végigkíséri zenei fejlődésében a
gyermeket a csecsemőkortól a serdülő-
kor éveiig. Állandó párhuzamban
állítja elénk, hogyan ronthatjuk el a
gyermek zeneszervezetét, mint válik
a gyermek zenekerülővé és ezzel
szemben az odaadó gondosság miként
fejlesztheti az érettség magas fokára
a gyermek zenei ösztöneit és hajlamait.

← **SZABOLCSI BENEC:** *A magyar
zene története rövid összefoglalásban.*
A magyar zenetörténet irodalmának
áttekintésével. Népszerű Zenefüzetek,
2. sz. Budapest, 1934. 43 l.

Ez a két ívre terjedő magyar zenetörténet
csak a problémák vázolását vallja
céljának. Nagyon hézagos

sak még a magyar zenetörténeti kutatások,
mégis a köztudatba föl nem szívódott,
újkeletű megállapítások tömegét
nyújtja a szerző. Rövid szakaszokra
osztva tárgyalja anyagát, elkezdve
a finn-magyar és török-mongol zenei
örökségen, majd sorba szedve az
írás nélküli emlékezet kérdését,
a magyar gregoriánnumot, az énekmondák
szerepét, a nyugatias udvari kultúra
hatását, a történelmi és a humanizmus
elkésve érkező zenei hullámainak,
a magyar protestáns korál, a hajdutáncot,
a városok és rezidenciák zenei életét,
a XVII. századi virginálzenét, a magyar
kantáta forma kísérleteit, a kollégiumi
zenét, a németes dalt, a verbunkost, a
cigányzenét, a magyar opera kezdetét,
a népies dalt, a magyar zenei romantikát,
a századforduló nyugatos visszahatását
s végül a Kodály és Bartók föllépésével
megérkező új magyar zenét. Nagyértékű
a magyar zenetörténet áttekintését
tartalmazó független.

6. Néprajz.

A Magyarság Néprajza. I. k. A magyarság tárgyi néprajza. Irta: Battyai Zsigmond, Györfly István, Viski Károly. 1235 ábrával és egy térképpel. II. k. *A magyarság tárgyi néprajza.* Irta: Györfly István, Viski Károly. 1519 ábrával. Budapest, Kir. Magyar Egyetemi Nyomda. (1934) 8-r. 435 és 443 l.

„A magyar néprajz — olvassuk Czákó Elemér ajánlásában — nemzeti önismeretünket szolgáló tudománynak számít. Többi rokонтársa — a magyar történet, az irodalomtörténet, a nyelvészet — már jobbra felkutatatta és egységbe foglalta anyagát. Néprajzunk is tömörked tudnivalót, tudományos megfigyelést gyűjtött össze, de ezen a téren az áttekintést adó összefoglalásnak még csak most érkezett el az ideje. A Királyi Magyar Egyetemi Nyomda a Hóman-Szekfű Magyar Történet után testvérkiad-

ványként jelenteti meg négy kötetben a Magyarság Néprajzát. Amit a Magyarság Néprajza nyújt, az nem lezárás, hanem inkább indítás.“ Viski Károly Tájékoztatója a néprajz-tudomány alapvető tanulmánya. Meghatározása: a néprajz az a tudomány, mely egyedül képes a népet jelentő teljes tárgyi és szellemi műveltség-állományt történeti alakulásában áttekinteni, hivatása „a népelet belső törvényszerűségeit feltárni, alkotó elemeit vizsgálni s ez elemek eredete helyét és idejét kideríteni“. A néprajzon belül különbséget tesz szellemi és tárgyi, egyetemes és nemzeti, leíró és összehasonlító néprajz között. A továbbiakban a néprajz munkamódját, segéd tudományait ismerteti, majd a néprajzi jelenségek rendszerezését adja, végül „A magyarság néprajzi képe és történeti alakulása“ fejezetben az eredet, Kelet és Nyugat problémájával, a népműveltség alkotó elemeivel, néprajzi csoportjainkkal (dunántúli, felföldi, alföldi, erdélyi, moldvai és bukovinai csángó), „A magyar néprajz multja és jelene“ fejezetben pedig az adatgyűjtésműveléssel, múzeumokkal, néprajzi irodalmunkkal s a Magyarság Néprajza szempontjaival foglalkozik.

Az első kötet a tárgyi néprajz két fejezetét öleli fel: I. Táplálkozás, II. Építkezés, III. Butorzat, IV. Fűtés, V. Világítás, VI. Mesterkedés, VII. Viselet. A második kötet három fejezetre oszlik: I. Gazdálkodás (gyűjtögetés, vadászat, halászat, állattartás, földművelés, teherhordás, közlekedés, jármű), II. Díszítőművészet, és III. A hagyomány tárgyai. Ez utóbbi fejezet részben a szellemi néprajzhoz tartozik, ugyanis azokkal a sajátos tárgyakkal foglalkozik, amelyekhez a hagyományvilág (a népi műveltség szellemi, lelki készlete) a maga megnyilatkozásai során kapcsolódik (pl. a betlehemes-játék tárgyai, aratókoszorúk stb.). — A kiadás alatt lévő 3. és 4. kötet a szellemi néprajz anyagát foglalja magába. Együttesen a már megjelent és közelebről megje-

lenő négy kötetről (kb. 1800 lapnyi szöveg, több ezer rajz, fénykép, színes műmelléklet és vázlat) elmondhatjuk, hogy első helyen állanak a nagy európai kultúr nemzetek hasonló kiadványai között, hasonlóan a M. Tud. Akadémia néhány évvel ezelőtt megindult *Monumenta Hungariae Ethnologica* c. nagyszabású kiadványához, melynek külföldön szintén nem akad párja.

◀ DOMOKOS PÁL PÉTER: *A moldvai magyarság. A csángómagyarok multja és jelene, hatvannyolc csángómagyar népdal.* II. kiadás. Cluj, 1934. 268 l.

Szerző a II. kiadással is csak tájékoztatni szeretné „az olvasó magyarokat elfelejtett csángómagyar testvéreink szomorú sorsáról“. A csángó sorsot ugyanis a székely jövő analógiájaként emlegeti. Könyve három önálló részre oszlik: I. a moldvai magyarság történeti multja négy fejezetben a rendelkezésre álló irodalom felhasználásával; II. a moldvai magyarság helyzetképe a szerző 1929-ből való moldvai adatgyűjtése alapján; III. 65 moldvai csángómagyar népdaldallamának és szövegének közlése. Az első részben az adatok összesítése régi szükségét elégíti ki, a másodikban a társadalmi, statisztikai, néprajzi adatok és a családnevek közlése a legnagyobb érték, a népdalok viszont az ötödik, moldvai magyar zenedialektus területét alapozzák meg. Külön értéke a könyvnek „a moldvai magyarság kérdésével foglalkozó vagy azt részben érintő irodalom“ eddig legteljesebb s utalásai-ban is legpontosabb összeállítása; 137 könyv és folyóirateikk címét közli időrendi felsorolásban. A dallamokat Bartók—Kodály, illetve Krohn Ilmari finn zenefolklorkutató rendszere alapján dolgozta fel, a variánsok megjelölésével. Szakszerű a dallammutató. Érdekes kezdemény a népdalok szövegeihez szerkesztett kis szótár. 26 klisé és 2 térkép egészíti ki az összefoglaló értékes munkát.

DOMOKOS PÁL PÉTER: *Egy csángómagyar népballada*. Ethnographia-Népelet, 1933. 159—160 l.

Szerző a Lespezi (Bacău megye, Moldva) községben gyűjtött, a Bilibók Jánosról nemrég keletkezett népballada történetét írja le, úgy ahogy Bilibók testvérnéje s közeli rokonai neki elbeszélték. A ballada dallamát és szövegét is közli.

JANCSÓ ELEMÉR: *A bukovinai magyarok mai helyzete*. Különlényomat a Magyar Szemle 1934. évi szept. számából. Budapest, 1934. 8 l.

A tanulmány az öt ismertnevű magyar község — Andrásfalva, Hadikfalva, Istensegits, Fogadjisten és Józseffalva — helyzetrajzát adja. Rendszeres, minden kérdésre röviden és vázlatosan kitérő ismeretközlés. Külön értéke, hogy társadalmilag és gazdasági szempontok alapján is megfigyeli a bukovinai magyarság lehetőségeit. Szükségképpen e magyar sziget kultúrális és gazdasági megszervezését hangsúlyozza.

KIS-VÁRDAY GYULA: *A bukovinai székely falvak*. Ethnographia-Népelet, 1933. 131—139 l.

A bukovinai székelyek története 1764-ben, a Siculicidiummal kezdődik Kis-Várday Gyula tanulmánya a Székelyföldről Moldvába menekülő, majd Bukovinába vándorló székelyek letelepedésének történetét s falvaiknak helyzetképét adja. Értékes történeti, statisztikai és néprajzi adatokat közöl.

SEEMAYER VILMOS: *Népzenei gyűjtés Borsod vármegyében*. Ethnographia, 1933. 44—57 l.

Seemayer Vilmos a borsódi Bükk-hegység félreeső völgyeiben, a barokk földjén kezdi a gyűjtést, ahonnan később a matyók népzenei anyagának tanulmányozására teszi át tevékenysége súlypontját. Fonográf nem ál-

lott rendelkezésére, ezért a következő módon járt el: csak akkor fog hozzá a dallam lejegyzéséhez, amikor már többször hallotta elénekelni s később visszatérve a faluba újra elénekelte. A falvak és tanyak embere is másként énekel, ha szerelmes, ha haragos, ha boros, ezért a sohasem ismétlődő változtatásokat egyéni rögtönzéseknek tekinti s figyelmen kívül hagyja, lejegyzése tehát „legtöbbször énekelte formájában örökíti meg a dallamot“. Érdekes megállapítása a gyűjtőnek, hogy amint Kodály 1917-ben megfigyelte a székelyeknél, a borsodiak is pentatonizálják a modern dallamokat. Seemayer ötévi gyűjtőmunkája 1927 és 1932 között 740 dallamot eredményezett, körülbelül 1500 versszakra terjedő szöveggel. A 740 dallam a 3 dallamosztály között így oszlik meg: 31 a régi stílushoz, 338 az új stílushoz, 347 a vegyes dallamok közé tartozik 24 nem osztályozható.

7. Társadalomtudomány.

ARADI ZSOLT: *Az európai forradalom*. Magyar Kultúra Könyvtár, 4—5. sz. Budapest, 1934. 240 l.

A forradalom szót Aradi Zsolt a 'változás' értelmében használja. A könyv megkapó erejű fedőlapja szemlélteti ezt a „forradalmat“. Az európai térkép egy darabja fekszik előttünk: Olaszország és a fascio szimbóluma, Balkán és a pravoszláv hármaskereszt, a katolikus Ausztria, a hitleri Németország, a lengyel sas, a szovjet csillag s a különös távoli skandináv államok. „A forradalom“ a liberális demokráciából való kiábrándulás teljessége. Az „európai színháték“ új megoldásokat keres. Aradi végigtekint Európán, fejezetei me sokmindent elárulnak: „Megvert bennünket a kard“, Az italianitától az univerzalizmusig, Ein Reich, ein Volk, Az óriás (Németország) körül, Új spanyol honfoglalás, British Empire, Mit hoz a második francia for-